

Nr 155.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1950/51 till avlöningar vid blind- och dövstumskolorna m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

I propositionen äskas anslag till avlöning åt lärare vid fortsättningskolor med 5 400 000 kronor, vilket innebär en höjning med 2 200 000 kronor. Vidare begäras anslag till avlöningar vid läroanstalterna för blinda och vid dövstumskolorna. Slutligen beröres frågan om överlärarnas ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln (punkterna 249, 258 och 266) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/1951 beräkna *dels* till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor, *dels* till Läroanstalter för blinda: Avlöningar ett förslagsanslag av 639 000 kronor, *dels ock* till Dövstumskolorna: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 230 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

Tillika anhåller jag att få anmäla uppkommen fråga om folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

1. Förslagsanslaget till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	3 200 000	3 324 208
1949/50 (statsliggaren sid. 656 f.)	3 200 000	
1950/51 (förslag)	5 400 000	

Enligt gällande bestämmelser (kungörelsen 1932: 587) utgår statsbidrag till avlönande av lärare i fortsättningsskola och ersättningsskola med belopp, motsvarande de för undervisningen i sådan skola utgående minimiarvodena jämte i förekommande fall ålderstillägg, som utgår till lärare med fast anställning på någon med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad lärarbefattning. Har lärare av sistnämnda kategori åtnjutit tjänstledighet på grund av sjukdom eller havandeskap (i det senare fallet för högst 90 dagar), skall statsbidrag utgå *dels* till avlönande av läraren med belopp, motsvarande 2/3 av den till honom eljest enligt § 1 kungörelsen utgående avlöningen samt i förekommande fall ålderstillägg utan avdrag, *dels* till avlönande av vikarie med belopp, motsvarande hela det denne tillkomman-

de arvodet. Särskilda föreskrifter äro meddelade rörande bestämmande av antalet undervisningstimmar och undervisningsavdelningar m. m. Rekvisition av statsbidrag skall ingivas efter det redovisningsår, som avses. Dock skall efter rekvisition av skoldistrikt länsstyrelse (statskontoret), så snart ske kan under redovisningsåret, förskottsvis utbetala 90 procent av det belopp, som av distriktet beräknats utgöra avlöningskostnaderna för nämnda redovisningsår. — I fråga om lärarinnor i hushållsgöromål gälla särskilda provisoriska bestämmelser rörande avlöning och statsbidrag.

1941 års lärarlönesakkunniga ha den 25 november 1948 avgivit utredning och förslag om ändrade bestämmelser rörande löneförmåner för ämneslärare vid fortsättnings- och ersättningsskolor. De sakkunniga ha föreslagit, att ersättningen fastställes till timarvode per undervisningstimme efter TC 17, d. v. s. 1/1050 av årslönen i 17 löneklassen, för samtliga lärare i allmänna ämnen samt i arbetskunskap (utom verkstadsarbete, slöjd och hushållsgöromål) samt att arvodet skall anses inbegripa semesterersättning. Beträffande statsbidrag till avlöande av dessa lärare ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande:

Statsbidrag bör i enlighet med nu gällande bestämmelser utgå med belopp, motsvarande de fastställda arvodena.

Till lärare, för vilken ersättning bestämts i form av årsavlöning med högre belopp än vad som motsvarar utgående timarvoden, bör skoldistrikt vara oförhindrat utgiva ersättning utöver timarvodena. Detsamma bör gälla för de fall, då ordinarie eller extra ordinarie lärare i folkskola med tjänstledighet från folkskoletjänsten förordnas att uppehålla undervisning i fortsättningsskola.

Å reglerade tjänster bör statsbidrag till ålderstillägg utgå enligt hittills gällande bestämmelser.

De sakkunnigas förslag, att statsbidrag skall utgå med de som timarvoden fastställda beloppen, innebär avvikelse från vad de sakkunniga föreslagit i fråga om statsbidrag till avlöning åt fortsättningsskolans övningslärare, nämligen att statsbidraget liksom vid folkskolan och högre kommunala skolor skulle utgå med 78 procent av övningslärarnas avlöning. Beträffande fortsättningsskolans övningslärare utgingo emellertid de sakkunniga från att flertalet av dem efter löneregleringens genomförande skulle kunna anställas som ordinarie eller extra ordinarie med skyldighet att fullgöra fyllnadstjänstgöring i folkskolan eller i annan skolform. Sistnämnda lärare torde framdeles, då fortsättningsskolan indrages, komma att få sin tjänstgöring helt förlagd till andra skolformer, i första hand folkskolan. Det var med hänsyn till nu nämnda förhållanden de sakkunniga ansågo sig böra föreslå enhetliga grunder beträffande statsbidrag till avlöning åt övningslärarna vid berörda statsunderstödda skolor.

Fortsättningsskolans ämneslärare åter kunna i regel anställas endast som timlärare, och den nu för dem föreslagna arvodesregleringen avser blott anställningen i fortsättningsskolan. Vid sådant förhållande finnes ej anledning att frångå hittills gällande bestämmelser i fråga om statsbidragsgrunderna. Då härtill kommer, att arvodesregleringen är avsedd att tillämpas under en övergångstid, anse de sakkunniga, att statsbidrag till arvode åt ämneslärare i fortsättnings- och ersättningsskola bör utgå med de som timarvode fastställda beloppen.

Merkostnaden för statsverket vid genomförande av den av lärarlönesakkunniga föreslagna arvodesregleringen har av de sakkunniga uppskattats till omkring 1 200 000 kronor för budgetåret 1948/49.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande över sakkunnigförslaget anslutit sig till de sakkunnigas uttalande, att statsbidrag liksom hittills borde utgå med belopp, motsvarande de fastställda arvodena. Överstyrelsen har även förklarat sig icke ha något att erinra mot den föreslagna inskränkningen av kommunernas rätt att utbetala lönetillägg helst som på grund av fortsättningskolornas fortgående avveckling nya högre årslöner icke torde komma att bestämmas. Med anledning av de sakkunnigas uttalande rörande statsbidrag till ålderstillägg å reglerade tjänster har överstyrelsen erinrat om förutnämnda bestämmelser rörande statsbidrag vid befattningshavares tjänstledighet på grund av sjukdom och havandeskap.

Statskontoret har ansett statsbidrag för ämneslärare vid fortsättningskolorna böra utgå efter samma procentsats som statsbidrag för övningslärare. Ämbetsverket har anfört huvudsakligen följande:

Den möjlighet till höjning av timersättningarna, som nu står öppen för skoldistriktet och även begagnats av dessa, torde hädanefter komma att avse allenast undantagsfall. För det stora flertalet ämneslärare skulle skoldistriktet sålunda enligt förslaget icke vidkännas några kostnader.

Det kan därför med fog ifrågasättas, om anledning finnes att i statsbidragshänseende sätta skoldistriktet i bättre läge, då fråga är om fortsättningskolorna, än då det gäller folkskolorna. Bifall till sakkunnigförslaget skulle innebära, att statsbidrag till fortsättningskolorna skulle utgå efter förmånligare grunder för ämneslärare än för övningslärare. Då såvitt statskontoret kan finna särskilda motiv icke kunna åberopas för nämnda olikheter, håller ämbetsverket före att skoldistriktet i samband med arvodesregleringen böra åtaga sig viss del av avlöningskostnaderna jämväl för ämneslärare.

I avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande rationalisering av statsbidragssystemet synes av praktiska skäl mest lämpligt, att i samband med arvodesregleringen statsbidraget till ämneslärare föreskrives skola utgå efter samma procentsats som till övningslärare, d. v. s. med 78 procent av de kostnader, som må utgå till ämneslärare på grund av bestämmelserna i timlärarkungörelsen.

De sakkunniga ha icke förutsatt, att de särskilda föreskrifterna i fråga om sjukdom och havandeskap skulle bibehållas, och någon anledning härtill synes icke heller förefinnas. Däremot bör måhända såsom de sakkunniga föreslagit statsbidrag till ålderstillägg alltjämt utgå.

Ett bifall till statskontorets förslag kan beräknas medföra en minskning av den av de sakkunniga angivna kostnadsökningen med i runt tal 700 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* föreslagit höjning av här ifrågavarande anslag till 5 400 000 kronor. Överstyrelsen har beräknat en nedgång i medelsbehovet med 100 000 kronor på grund av minskning i fortsättningskolororganisationen i samband med övergång till

åttaårig skolplikt i vissa distrikt. Å andra sidan medför ikraftträdande av löneregleringen för övningslärare en betydande ökning av anslagsbehovet. Denna ökning har av överstyrelsen beräknats till 1 300 000 kronor under första året efter ikraftträdandet. Därest också arvodesregleringen för övriga lärare komme till stånd, erfordrades ytterligare uppräknings av anslaget. Med hänsyn till den pågående minskningen av fortsättningsskolorganisationen torde höjningen på grund av sistnämnda reglering för nästa budgetår kunna beräknas till 1 000 000 kronor. Till följd av gällande föreskrifter om förskottsutbetalning på grundval av löpande budgetårs utgifter komme kostnaden att falla redan på första tillämpningsåret. Sammanlagt borde anslaget alltså enligt skolöverstyrelsens mening höjas med 2 200 000 kronor.

Departementschefen. I annat sammanhang torde för riksdagen framläggas förslag till arvodesreglering för de fortsättningsskollärare, som icke beröras av löneregleringen för övningslärare. Om en sådan arvodesreglering beslutas, bör också övervägas, huruvida grunderna för statsbidrag till avlönande av ifrågavarande lärare böra ändras. Lärarlönesakkunnigas förutnämnda förslag, vilket tillstyrkts av skolöverstyrelsen, torde innebära, att ingen annan ändring skall vidtagas än att minimiarvodena skola — utom i vissa fall — även utgöra maximiarvoden. Statskontoret har däremot påyrkat, att statsbidraget till ämneslärarna i fortsättningsskolan skulle efter arvodesregleringen begränsas till 78 procent av de fastställda arvodena, i likhet med vad som redan beslutats i fråga om statsbidraget till övningslärarna i fortsättningsskolan. Härjämte har ämbetsverket ansett statsbidrag till vissa särskilda löneförmåner för innehavare av reglerade tjänster icke längre böra utgå. I ett i det föregående återgivet uttalande ha lärarlönesakkunniga närmare motiverat den föreslagna skillnaden i statsbidragsgrunderna för ämneslärare och övningslärare.

För egen del finner jag anledning till ändring av nuvarande statsbidragsgrunder icke föreligga i vidare mån än de sakkunniga föreslagit. Såsom de sakkunniga framhållit har beslutet om att statsbidrag för övningslärare vid fortsättningsskolorna skall utgå med 78 procent föranletts av speciella omständigheter. Den oenhetlighet, som kommer att uppstå i fråga om statsbidrag för ämneslärare och övningslärare vid fortsättningsskolorna, har måst accepteras också i fråga om andra skolformer. Kommunala lönetillägg, vilkas förekomst delvis torde förklaras av den låga lönesättningen, böra icke få beviljas i fortsättningen utom i de fall, de sakkunniga angivit. Därest riksdagen icke framställer erinran mot vad jag sålunda förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser i ämnet, som finnas erforderliga.

Mot skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde således böra höjas med 2,2 miljoner kronor till 5,4 miljoner kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

2. Förslagsanslaget till Läroanstalter för blinda: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	610 100	574 326
1949/50 (statsliggaren sid. 661 f.)	613 000	
1950/51 (förslag)	645 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* föreslagit höjning av anslaget med 29 000 kronor, därvid överstyrelsen räknat med följande ändringar beträffande anslaget:

- 1) inrättande av en extra ordinarie lärartjänst i kunskapsämne (Ce 22) för införande av åttonde skolår vid institutet och förskolan å Tomteboda,
- 2) återbesättande av två vakantsatta ordinarie lärartjänster i kunskapsämne (Ca 23) vid institutet, den ena med innehavare med kompetens för undervisning av synsvaga,
- 3) uppflyttning av husmodern från Ca 11 till Ca 15 samt inrättande av en tjänst som biträdande husmoder i Ce 13 vid institutet,
- 4) medelsanvisning för två veckotimmars undervisning i hållningsgymnastik vid hantverksskolan i Kristinehamn.

Vad angår framställningen under 2), har överstyrelsen erinrat om att Kungl. Maj:t den 19 augusti 1949 — på grund av det stora antalet nyinskrivna elever vid Tomtebodainstitutet — medgivit, att en av de vakanta lärartjänsterna under innevarande budgetår finge uppehållas med extra innehavare. Överstyrelsen har ansett denna extra tjänst behövlig även under nästa budgetår. Till stöd för förslaget under 3) har överstyrelsen åberopat förhållandena vid ungdomsvårdsskolorna. Överstyrelsen har föreslagit motsvarande lönegradsuppflyttning och personalökning även beträffande husmoderspersonalen vid övriga större blind- och dövstumskolor av internatkaraktär.

Statens lönenämnd har funnit förslaget beträffande husmödrar och biträdande husmödrar böra underkastas prövning av 1949 års tjänsteförteckningskommitté. *Statskontoret* har anfört liknande synpunkter. Av skolöverstyrelsens övriga förslag har statskontoret endast tillstyrkt återbesättande av en av de vakanta ordinarie lärartjänsterna och medelsanvisning för hållningsgymnastik.

Sedermera har *överstyrelsen* i framställning beträffande genomförandet av löneregleringen för övningslärare föreslagit, att en vid Tomtebodainstitutet befintlig extra ordinarie tjänst som lärarinna i hushållsgöromål skulle ordinarie sättas. För avlöningar åt ordinarie tjänstemän skulle med hänsyn härtill beräknas ytterligare 16 000 kronor. Å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle dels bortfalla kostnaden för nämnda

lärarinnetjänst, dels ock tillkomma ökade kostnader för icke-ordinarie lärare i musik, sång och gymnastik. Posten kunde på grund härav minskas med 2 000 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke nu tillstyrka skolöverstyrelsens framställningar beträffande införande av åttonde skolår, särskild undervisning för synsvaga och undervisning i hållningsgymnastik. Frågan om husmoderstjänsterna bör såsom lönenämnden och statskontoret anfört prövas vid tjänsteförteckningsrevisionen. Däremot har jag intet att erinra mot att en på grund av rekryteringssvårigheter vakant ordinarie lärartjänst i kunskapsämne (Ca 23), nu uppehållen med extra lärare, återbesättes med ordinarie innehavare.

Den löne- och anställningsreglering för övningslärare, som i princip beslöts av 1948 års riksdag och föreslagits bli genomförd från och med den 1 juli innevarande år, skall icke utan vidare vinna tillämpning vid blind- och dövstumskolorna. Detta beror framför allt på att lärarna vid nämnda skolor i stor utsträckning ha arbetsuppgifter vid sidan av undervisningen och att ett borttagande av dessa uppgifter för att ernå större överensstämmelse med andra övningslärares tjänstgöringsförhållanden i vissa fall icke torde kunna ske utan påverkan på skolornas hela organisation. Enligt statsmakternas beslut (se prop. 1948: 136, s. 12 och 14; riksd. skriv. 1948: 390) skall därför beträffande dessa läroanstalter i varje särskilt fall prövas, om tjänsten skall anses vara övningslärartjänst eller icke. Vid läroanstalterna för blinda finnas för närvarande fyra ordinarie tjänster av ifrågavarande slag, nämligen en tjänst såsom lärare i musik (lönegrad A 20), två tjänster såsom lärare i gymnastik med lek och idrott (A 20) samt en tjänst såsom lärarinna i hushållsgöromål (A 15). Samtliga fyra tjänster äro placerade vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas. Vid prövning av dessa tjänsters karaktär i enlighet med i det föregående angivna synpunkter har jag funnit, att lärartjänsterna i musik och i hushållsgöromål — båda förenade med rätt betydande tillsynstjänstgöring utöver undervisningen — icke böra underkastas löneregleringen för övningslärare. Med bibehållande av nuvarande tjänstgöringsskyldighet böra därför dessa tjänster överflyttas till statens allmänna avlöningsreglemente, varvid i fråga om lönegradsplacering m. m. de bestämmelser, som gällde vid löneregleringen den 1 juli 1947, böra erhålla motsvarande tillämpning. Tjänsterna böra således placeras i lönegrad Ca 23 respektive lönegrad Ca 19. Det torde få ankomma på 1941 års lärarlönesakkunniga att ompröva dessa tjänsters lönegradsplacering vid den utredning om avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för arbetslärare vid läroanstalterna för blinda och dövstamma, vilken uppdragits åt de sakkunniga. Vad åter angår de två lärartjänsterna i gymnastik med lek och idrott synas övervägande skäl tala för att de anses vara övningslärartjänster i egentlig mening. Avlöningsreglementet för övningslärare bör således tilläm-

pas å dem, varvid de placeras i lönegrad Ca 21. De synas icke böra förenas med andra arbetsuppgifter än undervisningen.

Skolöverstyrelsen har föreslagit inrättande av en ny ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål i samband med löneregleringen för övningslärare. Förslaget innebär ordinariesättning av en nu befintlig extra ordinarie tjänst. I enlighet med den ställning jag i det föregående intagit till frågan om den nuvarande ordinarie hushållsläraryrketjänstens karaktär synes den nu förevarande tjänsten ej heller böra anses vara övningslärartjänst i egentlig mening. Med hänsyn härtill är den ifrågasatta ordinariesättningen icke erforderlig i anledning av löneregleringen för övningslärare. Jag anser frågan lämpligen böra anstå något och kan därför icke tillstyrka skolöverstyrelsens förslag i denna del.

I anslutning till vad jag sålunda anfört beräknar jag en ökning av ordinarieposten med 27 000 kronor, en ökning av icke-ordinarieposten med 3 000 kronor och en höjning av posten till rörligt tillägg med 2 000 kronor. I personalförteckningen för blindanstalterna böra vidtagas de ändringar, som föranledas av vad jag i det föregående anfört.

Under återopande av vad jag här föreslagit och vad i annat sammanhang anförts rörande ikraftträdandet av löneregleringen för övningslärare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledas av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	358 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	206 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	66 200

Summa kronor 645 000

c) till *Läroanstalter för blinda*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 645 000 kronor.

3. Förslagsanslaget till Dövstumskolorna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	2 115 000	2 004 107
1949/50 (statsliggaren sid. 667 ff.)	2 190 000	
1950/51 (förslag)	2 230 000	

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget med 110 000 kronor. I huvudsak avser denna höjning genomförande av vissa av 1945 års dövstumutredning föreslagna förbättringar av dövstumundervisningen samt löneregleringen för övningslärare. Överstyrelsen har räknat med en minskning av antalet elever och skyddsslingar vid dövstumskolorna under nästa budgetår från 824 till 805 (minskning med 21 vid fortsättningsskolan i Vänersborg och med 2 vid vårdanstaltens skolhem samt ökning med 4 vid vårdanstaltens arbetshem).

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Skolöverstyrelsen har beräknat följande ändringar:

1) i anslutning till förslag av dövstumutredningen föreslås dels förening av rektorstjänsten vid Manillaskolan med befattningen som föreståndare för seminariet och uppflyttning av tjänsten från Cb 7 till Cb 9, dels ock uppflyttning av 14 lärare i kunskapsämne vid samma skola från Ca 23 till Ca 24,

2) indragning av en arbetslärartjänst i skrädleri i barndomsskola (Ca 15) vid Härnösandskolan och uppförande på övergångsstat av en arbetslärartjänst i fortsättningsskola i samma ämne (Ca 19), nu vid Vänersborgsskolan, där elevantalet på skrädderilinjen sedan några år minskats kraftigt,

3) indragning av en arbetslärartjänst i skomakeri i barndomsskola på övergångsstat (Ca 15) vid vårdanstalten genom befattningshavarens förflyttning till en ledigblivande sådan tjänst på ordinarie stat vid skolan i Lund,

4) uppflyttning av sex husmoderstjänster från Ca 11 till Ca 15 (jfr anslaget till Läroanstalter för blinda: Avlöningar),

5) uppräknig av anslagsposten på grund av löneklassuppflyttningar och löneregleringen för övningslärare med 15 000 kronor.

Statskontoret har avstyrkt förslaget under 1) och beträffande framställningen under 4) hänvisat till pågående tjänsteförteckningsrevision.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Skolöverstyrelsen har beträffande denna post föreslagit i huvudsak följande ändringar:

1) höjning av läkararvodet vid vårdanstalten å Mogård med 200 kronor,

2) överföring av sjuksköterskearvodet vid Örebro skolan till Lundaskolan, vars överskötersketjänst (Ca 12), som ej kunnat tillsättas, i gengäld flyttas till Örebro skolan för att tillgodose ökat sköterskebehov där,

3) minskning av tandläkararvodet vid Vänersborgsskolan med 1 320 kronor,

4) höjning av delposten för skriv- och bokföringshjälp m. m., nu 14 600 kronor, med 500 kronor, avseende höjning av arvodena vid Härnösands- och Lundaskolorna från 2 500 till 3 000 kronor, vid Manillaskolan från 2 500 till 4 000 kronor och vid vårdanstalten å Mogård från 2 000 till 2 500 kro-

nor samt indragning av arvodet å 2 500 kronor vid Örebro skolan, där över-sköterskan enligt skolöverstyrelsens under 2) redovisade förslag skulle omhänderhava även skrivarbetet,

5) höjning av arvodet till praktiska övningar i maskinskrivning vid Växjöskolan från 200 till 400 kronor, enär intresset för denna undervisning vore mycket stort,

6) anvisande av 100 kronor såsom arvode för kurser i hålslagning vid Växjöskolan, emedan dylik undervisning borde ingå i kontorsutbildningen,

7) i anslutning till dövtstumutredningens förslag vissa ändringar beträffande arvoden vid dövtstumlärarseminariet och provårskursen, innebärande en utgiftsökning med sammanlagt 4 096 kronor.

Beträffande motiveringen för det under 4) redovisade yrkandet torde få hänvisas till vad i motsvarande fråga anförts i fjolårets åttonde huvudtitel (sid. 289 ff.).

Statskontoret har ansett förutsättningar för den under 1) nämnda höjningen icke föreligga, enär elevantalet sjunkit efter budgetåret 1948/49, då det nuvarande arvodet tillkommit. Den under 2) avsedda anordningen har statskontoret avstyrkt, bland annat under åberopande av att under nuvarande sjuksköterskebrist heltidstjänst icke borde utnyttjas för annat än sjukvård. Däremot har ämbetsverket icke velat motsätta sig uppräkningsposten till skriv- och bokföringshjälp till 16 000 kronor. Framställningen under 7) har statskontoret avstyrkt.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Överstyrelsen har räknat med följande förändringar i fråga om denna anslagspost:

1) indragning av en lärartjänst i kunskapsämne (Ce 22) vid fortsättningskolan i Vänersborg,

2) i anslutning till dövtstumutredningens förslag uppflyttning av två lärare i kunskapsämne vid Manillaskolan från Ce 22 till Ce 23,

3) i anslutning till dövtstumutredningens förslag införande av undervisning i rytmik och idrott i följande omfattning, nämligen högst 4 veckotimmar vid vardera av skolorna i Lund och Växjö, högst 2 veckotimmar vid Härnösandsskolan samt högst 4 veckotimmar vid Vänersborgsskolan,

4) höjning av posten till följd av löneregleringen för övningslärare,

5) indragning av en extra arbetslärartjänst i fortsättningskola (Cg 16) vid Vänersborgsskolan,

6) inrättande av fem tjänster som biträdande husmoder i Ce 13 (jfr anslaget till Läroanstalter för blinda: Avlöningar) och uppflyttning av husmodern vid Brobyskolan från Ce 11 till Ce 13,

7) medelsanvisning för ytterligare 10 veckotimmars undervisning i hushållsgöromål vid skolan i Lund,

8) medelsanvisning för 10 veckotimmars undervisning i kunskapsämnen vid Brobyskolan för upprättande av en av dövtstumutredningen föreslagen folkhögskola för dövtstamma,

9) indragning av en ekonomibitradestjänst i Ce 9 vid Manillaskolan,

10) i anslutning till förslag av dövtstumutredningen inrättande av 13 nya vårdarinetjänster i Ce 7, nämligen 4 vid vardera av Manilla- och Här-

nösandsskolorna, 2 vid vardera av Lunda- och Vänersborgsskolorna samt 1 vid vårdanstalten,

11) nyinrättande av en ekonomibiträdestjänst (sömmerska) i Ce 6 vid Härnösandsskolan i samband med pensionering av en slöjd lärarinna i Ca 8 å övergångsstat,

12) uppflyttning av ett köksbiträde och ett tvättbiträde vid vårdanstalten från Ce 3 till Ce 6 (jfr 1949 års åttonde huvudtitel, sid. 291 f.).

Under förevarande anslagspost har för innevarande budgetår beräknats medel för en kurs för fortsättningskolpliktiga manliga dövstumma, vilka genomgå praktisk utbildning hos enskilda företagare. Överstyrelsen har för nästa budgetår räknat med samma medelsanvisning för ändamålet.

Beträffande det under 10) redovisade äskandet må särskilt nämnas följande:

1945 års dövstumutredning (SOU 1947: 64, sid. 83 ff.) har anfört: Dövstumskolornas elever tillbringa 10—12 år vid skolorna med undantag för ferierna. Under dessa år ha barnens hem små möjligheter att sörja för deras uppfostran. Skolan får taga hela ansvaret för elevernas uppfostran och träder således i hemmens ställe. Detta medför stora krav på skolan. Skolinternatet bör i ordets egentliga mening utgöra ett hem för de dövstumma barnen. Det bör vara så ordnat, att varje barn kan erhålla god omvårdnad samt gynnsamma betingelser för sin utveckling. I möjligaste mån bör uppmärksamhet ägnas åt varje enskild elev och den kollektiva uppfostran ersättas av en individuell. För att skapa gynnsamma förutsättningar härför och för att vinna en mera konsekvent och enhetlig uppfostran i skolhemmet föreslår utredningen förstärkning av vårdpersonalen genom ökning av antalet vårdarinnor samt viss justering av deras arbetsuppgifter.

I utlåtande över utredningens betänkande har *skolöverstyrelsen* förklarat en ökning av antalet vårdarinnor ofrånkomlig. Enligt överstyrelsens mening borde beräknas en vårdarinna på 12 elever. *Statskontoret* har föreslagit anställande av ytterligare ett ekonomibiträde i Ce 2 vid varje upptagningskola för att nuvarande vårdarinnor skulle kunna befrias från enklare uppgifter, såsom städning och dylikt. *Svenska dövstumläraresällskapet* har ansett behovet av vårdpersonal ej tillräckligt beaktat i betänkandet.

I utlåtande över överstyrelsens anslagsäskanden har *statskontoret* beträffande framställningen under 6) erinrat om förutnämnda tjänsteförteckningsrevision och avstyrkt förslaget under 12).

I särskild framställning har *överstyrelsen* närmare utvecklat det under 8) upptagna förslaget om inrättande av en folkhögskola.

Vidare har *överstyrelsen* i särskild skrivelse avgivit förslag beträffande genomförandet av löneregleringen för övningslärare. Därvid har överstyrelsen räknat med ordinariesättning av dels två extra ordinarie lärartjänster i gymnastik med lek och idrott, en vid Härnösandsskolan och en vid Örebroskolan, dels en timlärartjänst i hushållsgöromål vid Vänersborgsskolan genom kombination av tjänstgöring vid denna skola och samrealskolan i Trollhättan. Vidare har överstyrelsen beräknat en ytterligare ökning av ordinarietjänsten med 30 000 kronor men å andra sidan en minskning av icke-ordinarietjänsten med 6 500 kronor i stället för den förut beräknade ökningen för berörda ändamål.

Departementschefen. Det har länge stått klart, att vårt lands dövstumskolväsende i vissa hänseenden behöver förbättras. Rådande förhållanden försvåra dock genomförandet av önskvärda förbättringar. Jag kan därför nu endast i begränsad omfattning tillstyrka de reformförslag, som 1945 års dövstumutredning framlagt. I fråga om avlöningsanslaget förordar jag sålunda huvudsakligen blott en mindre förstärkning av vårdpersonalen. Under anslaget uppkomma likväl betydande kostnadsökningar till följd av löneregleringen för övningslärare och i samband därmed överföring till nya lönesystemet av samtliga tjänster, som kvarstå å civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Dessa ökningar motvägas dock till stor del av utgiftsminskningar på grund av beräknad nedgång i elevantalet under nästa budgetår.

Jag har i det föregående vid anmälan av anslaget till avlöningar vid läroanstalterna för blinda erinrat om, att löneregleringen för övningslärare icke utan vidare skall vinna tillämpning vid blind- och dövstumskolorna utan att beträffande dessa läroanstalter skall i varje särskilt fall prövas, om tjänsten skall anses vara övningslärartjänst eller icke. Denna specialregel sammanhänger med svårigheten att tillämpa det nya anställnings- och lönesystemet för övningslärarna å tjänster som äro förenade med jämväl andra arbetsuppgifter än undervisning, såsom tillsynstjänstgöring och dylikt.

Enligt Kungl. Maj:ts stadga angående dövstumundervisningen (SFS 1940: 347) är lärare i gymnastik med lek och idrott endast skyldig meddela undervisning visst antal timmar per vecka, under det att skolkökslärarinna och slöjdlärarinna äro skyldiga att dels meddela undervisning visst antal veckotimmar och dels därutöver »öva tillsyn över lärjungarna eller utföra annat arbete för skolans räkning» visst antal veckotimmar.

Vid dövstumskolorna finnas för närvarande sju ordinarie tjänster av sådant slag, att de böra underkastas angiven prövning i samband med ikraftträdandet av löneregleringen för övningslärare. Dessa tjänster äro två tjänster såsom lärare i gymnastik med lek och idrott (lönegrad A 20), en tjänst såsom skolkökslärarinna (A 15) och fyra tjänster såsom slöjdlärarinna (A 11). Vid prövning av dessa tjänsters karaktär i enlighet med i det föregående angivna synpunkter har jag funnit tjänsterna såsom skolkökslärarinna och slöjdlärarinna — vilka regelmässigt äro i betydande omfattning förenade med annan tjänstgöring än undervisning — icke böra underkastas löneregleringen för övningslärare. Med bibehållande av nuvarande tjänstgöringsskyldighet böra därför dessa tjänster endast tekniskt överflyttas till statens allmänna avlöningsreglemente, varvid de bliva placerade i lönegrad Ca 19 respektive lönegrad Ca 15. I övrigt får jag beträffande dessa tjänster hänvisa till vad jag i det föregående anfört beträffande motsvarande tjänster vid blindskolorna. Vad åter angår de två lärartjänsterna i gymnastik med lek och idrott synas övervägande skäl tala för att de anses vara övningslärartjänster i egentlig mening. Avlöningsreglementet för övningslärare

bör således tillämpas å dem, varvid de placeras i lönegrad Ca 21. I överensstämmelse med den ståndpunkt jag sålunda intagit till frågan om förevarande tjänsters karaktär, tillstyrker jag den av överstyrelsen föreslagna ordinariesättningen av två e. o. gymnastiklärartjänster men avstyrker den likaledes föreslagna ordinariesättningen av en timplärartjänst i hushållsgöromål.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag och med vad jag i det föregående förordat höjas med 45 000 kronor till följd av löneregleringen för övningslärare m. m. och minskas med 14 000 kronor på grund av indragning av två arbetslärartjänster i barndomsskola (Ca 15). Beträffande överstyrelsens förslag i fråga om husmödrar och biträdande husmödrar hänvisar jag till vad jag anfört härom under anslaget till avlöningar vid läroanstalterna för blinda. Anslagsposten bör alltså endast ökas med 31 000 kronor till 1 111 000 kronor.

Vad angår arvodesposten, kan jag ej tillstyrka föreslagen höjning av delposten till läkararvoden, därvid jag hänvisar till vad statskontoret anfört. I fråga om sjuksköterskor har överstyrelsen föreslagit byte mellan Lunda-skolan och Örebro skolan, så att de skulle erhålla en arvodesbefattning respektive en ordinarie överskötersketjänst. Härvid har förutsatts, att sistnämnda tjänst också skulle avse skrivgöromålen vid Örebro skolan, vilken anordning ansetts lämplig med hänsyn till att besvarande av vissa förfrågningar rörande barnen och en del andra göromål vid denna externatskola bäst ombesörjdes av sköterskan. Jag anser mig böra tillstyrka förslaget, som alltså även innebär, att arvodet till skriv- och bokföringshjälp m. m. vid Örebro skolan bortfaller. Vad beträffar arvoden till skriv- och bokföringshjälp i övrigt, synes det vara en värdefull och angelägen förbättringsåtgärd att genom höjning av dessa arvoden bereda rektorerna större möjligheter att ägna sig åt sina pedagogiska uppgifter. Jag tillstyrker därför höjning av delposten med 500 kronor. Mot föreslagen höjning av arvodet för praktiska övningar i maskinskrivning vid Växjöskolan med 200 kronor och anvisande av 100 kronor för undervisning i hålslagning vid samma skola har jag intet att erinra. Av mig förordade arvodesökningar uppgå alltså till sammanlagt 800 kronor. Å andra sidan bör delposten till tandläkararvoden minskas för Vänersborgsskolans vidkommande med 1 320 kronor. I skrivelse till Kungl. Maj:t har styrelsen för dövstumskolan å Manilla gjort framställning om höjning av lärararvodena vid dövstumläroarseminariet. Denna framställning är för närvarande föremål för remissbehandling. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i vad mån någon jämkning av nuvarande arvoden bör ifrågakomma. Vid anslagsberäkningen utgår jag dock från nu gällande arvodesbelopp. Arvodesposten torde således böra sänkas med i avrundat tal 500 kronor till 54 000 kronor.

Icke-ordinarieposten kan minskas med tillhoppa 19 700 kronor till följd

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	840 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	225 000
	Summa kronor 2 230 000

c) till *Dövstumskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 230 000 kronor.

4. Folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har *skolöverstyrelsen* framhållit, att de ändringar i rikets kommunala indelning, som på grund av lagen 1946: 315 skola genomföras från och med år 1952, komma att medföra betydande ändringar i folkskolans överlärarorganisation samt att särskilda bestämmelser erfordras för att reglera nuvarande överlärares inpassning i den ändrade organisationen. Överstyrelsen har därför, efter hörande av Sveriges överlärarförbund, framlagt förslag till sådan reglering. Överstyrelsen har ansett den föreslagna regleringen böra tillämpas även vid framtida ändringar i skoldistriktsindelningen.

Skolöverstyrelsen har till en början lämnat följande allmänna uppgifter beträffande överlärarorganisationen.

Enligt folkskolestadgan § 8 a mom 1 skall distriktsöverlärare finnas i skoldistrikt med minst 10 läraravdelningar. I sådant distrikt må annan överlärare ej vara anställd. Större skoldistrikt äga dock i stället för distriktsöverlärare anställa kommunal folkskolinspektör och under denne en eller flera överlärare (»annan överlärare»).

För närvarande finnas 26 kommunala folkskolinspektörer, samtliga i städer, cirka 580 distriktsöverlärare och cirka 100 andra överlärare. Dessutom finnas ett 70-tal överlärare, vilka kvarstå i distrikt med mindre än 10 läraravdelningar enligt övergångsstadgande c till § 8 a folkskolestadgan.

Efter kommunreformen torde med få undantag skoldistrikt omfatta minst 10 läraravdelningar och sålunda vara skyldigt anställa distriktsöverlärare eller kommunal folkskolinspektör. Några av dessa blivande distrikt komma att omfatta två eller flera nuvarande skoldistrikt med var sin överlärare. Vanligen har dock endast ett av de skoldistrikt, som ingå i en nybildad eller vidgad kommun, distriktsöverlärare eller har icke något av de nuvarande distrikten sådan överlärare.

Skolöverstyrelsens förslag innebär sammanfattningsvis följande:

1. *En distriktsöverläraryrkebefattning ingår i vidgad eller nybildad kommun.* Då stad eller köping vidgas genom att landskommun sammanlägges därmed, skall distriktsöverläraren i staden eller köpingen författningen enligt anses som distriktsöverlärare i det vidgade skoldistriktet. I andra fall bör distriktsöverläraren automatiskt bli distriktsöverlärare i den nya kommunen utom i följande två fall. Om ökningen i antalet läraravdelningar i samband med nybildningen blir större än 14, bör — med hänsyn till överlärarens ökade arbetsuppgifter — skolstyrelsen ha rätt att ledigförklara befatt-

ningen. Har överlärare förordnats med förbehåll, att förordnandet skall upphöra vid ikraftträdandet av kommunreformen, bör ledigförklarande alltid ske.

II. Två eller flera distriktsöverlärarbefattningar ingå i vidgad eller nybildad kommun. Då stad eller köping vidgas genom att landskommun med distriktsöverlärare sammanlägges därmed, blir stadens eller köpingens distriktsöverlärare automatiskt skolledare för hela området och distriktsöverlärarbefattningen i landskommunen bortfaller. Frågan om sådan avgående överlärares förmåner behandlas i det följande.

I övriga fall, då två eller flera skoldistrikt med var sin distriktsöverlärare komma att ingå i samma skoldistrikt, få samtliga befattningar anses upphöra, och en ny distriktsöverlärarbefattning för hela distriktet måste inrättas. Valet av innehavare bör begränsas att gälla de i det nya distriktet befintliga distriktsöverlärarna, då i allmänhet tillräcklig konkurrens därigenom erhålles och antalet avgående distriktsöverlärare bör begränsas.

III. Övertaliga distriktsöverlärares tjänsteställning. Varje skoldistrikt bör ha en skolledare med ansvar för hela distriktets skolväsen. Endast i stora distrikt kan det vara till fördel, om skolledaren har under sig annan överlärare med visst begränsat ansvar för en del av distriktet. Det bör även observeras, att en överlärares nedsatta undervisningsskyldighet medför betydande kostnader. Två distriktsöverlärare böra enligt skolöverstyrelsens mening få anställas i samma skoldistrikt endast i undantagsfall, då Kungl. Maj:t så medger.

IV. Minimiarvode. Enligt kungörelsen 1946: 528, 2 §, omprövas distriktsöverlärarnas minimiarvoden vart tredje år med början den 1 juli 1946. Minimiarvodet bestämmes av skolstyrelsen med hänsyn till medeltalet läraravdelningar vid ingången av höstterminen under tre år närmast före varje allmän omprövning eller, vid inrättande av ny distriktsöverlärarbefattning, under tre år närmast före befattningens inrättande. Härvid skall hänsyn ej tagas till brutna tal.

Skolöverstyrelsen föreslår, att vid ändrad distriktsindelning minimiarvode för återstoden av nu löpande arvodesperiod (1949/52) och för närmast följande treårsperiod bestämmes med hänsyn till antalet läraravdelningar vid början av första terminen efter ändringens ikraftträdande. Om i något fall två distriktsöverlärare skulle finnas i samma distrikt, bör skolöverstyrelsen få bestämma minimiarvodena.

V. Undervisningsskyldighet. Då två eller flera distriktsöverlärare övergångsvis medgivits kvarstå i samma skoldistrikt, bör överstyrelsen äga fastställa vars och ens undervisningsskyldighet inom de intervaller, som gälla för antalet läraravdelningar, som underställts honom. Det sammanlagda timtal, varmed undervisningsskyldigheten då nedsattes, blir större än om endast en distriktsöverlärare vore anställd. Kostnaderna härför belasta enligt gällande bestämmelser statsverket, och överstyrelsen anser sig ej böra föreslå någon ändring härutinnan, då kommunerna ej böra belastas med för stora kostnader i samband med övergången till en ny kommunindelning.

VI. Pensionsrätt. Bestämmelserna om pensionsrätt böra givetvis även gälla, då två eller flera distriktsöverlärare övergångsvis finnas i ett skoldistrikt.

VII. Statsbidrag. Då övergångsvis två eller flera distriktsöverlärare finnas i samma skoldistrikt, bör staten bidra till kostnaderna för samtliga

arvoden. För vikarie bör statsbidrag dock endast utgå å en skolledarbefattning i distriktet.

VIII. Avgående distriktsöverlärarens löneförmåner m. m. Antalet avgående distriktsöverlärare torde bli obetydligt. Den som måste avgå bör återgå till full tjänstgöring å sin folkskollärartjänst. Gäller överlärarförordnandet på viss tid, synes *minimiarvodet* skäligen böra utgå, tills förordnandetiden utgår. Därefter skall arvode givetvis ej utgå. Har distriktsöverlärare med stöd av tidigare bestämmelser erhållit fastare anställning, synes rätt till arvode föreligga, tills överläraren avgår från folkskollärartjänsten. I varje fall får det anses skäligt att arvode utgår. Minimiarvodet synes för perioden 1952/55 böra författningsenligt fastställas i förhållande till antalet avdelningar höstterminerna 1949/52 i det »gamla» skoldistriktet. För därpå följande tidsperioder kan arvodet ej fastställas enligt gällande författning, då distriktet icke längre existerar och överläraren icke längre har ansvar för några avdelningar. Från och med år 1955 bör minimiarvodet utgå med lägsta belopp, 600 kronor för år (i regel torde för avgående överlärare minimiarvodet nu utgöra 600 eller 900 kronor). *Statsbidrag* bör utgå till ifrågavarande minimiarvoden. Rätten till *pension* som distriktsöverlärare torde böra bedömas olika i olika fall. Kungl. Maj:t bör därför erhålla bemyndigande att besluta, om och i vad mån avgående distriktsöverlärare alltjämt må äga rätt till pension som sådan.

IX. Överlärare, som övergångsvis kvarstår i tjänst i skoldistrikt med mindre än tio läraravdelningar. Överlärare i skoldistrikt, som vid höstterminens början 1946 hade mindre än tio läraravdelningar, äger enligt övergångsstadgande c till § 8 a folkskolestadgan rätt att kvarstå i tjänst, tills tiden för hans anställning eller förordnande utgår, samt att mottaga fortsatta förordnanden i distriktet. Överlärararvodet skall utgöra lägst 40 kronor för läraravdelning och år och statsbidrag skall utgå med av Kungl. Maj:t tidigare fastställt belopp, dock lägst med 20 kronor för läraravdelning och år (övergångsbestämmelse 1 till kungörelsen 1946: 528). Sådan överlärare äger icke särskild pensionsrätt som överlärare enligt för folkskolan gällande pensionsreglementet.

Enligt »Sveriges skoldistrikt 1947» funnos läsåret 1946/47 89 överlärare i skoldistrikt med mindre än 10 läraravdelningar. Antalet har nu nedgått till något mer än 70. Minskningen beror dels på att en del av dessa överlärare avgått, dels på att skoldistrikt i ett par fall ökat och numera ha minst tio avdelningar. Om i sistnämnda fall skolöverstyrelsen med stöd av § 8 a 1. beslutar, att befattning som distriktsöverlärare icke skall inrättas, kvarstår överläraren alltjämt övergångsvis på samma villkor som tidigare. Inrättas däremot en distriktsöverlärarbefattning, kan den övergångsvis kvarstående överläraren icke annat än efter ledigförklarande förordnas till distriktsöverlärare, såvida icke Kungl. Maj:t efter särskild framställning medgiver, att han må förordnas utan ledigförklarande. Vidare har i ett par fall antalet läraravdelningar i skoldistrikt med distriktsöverlärare nedgått till mindre än tio. I sådana fall skall anställningen som distriktsöverlärare alltjämt anses bestå.

Vid den nya kommunindelningen torde flertalet skoldistrikt med mindre än tio avdelningar, som övergångsvis har överlärare, komma att ingå i större skoldistrikt, där distriktsöverlärare skall anställas. Ifrågavarande överlärarbefattningar bortfalla i samband därmed.

Förevarande överlärare torde, om deras befattningar i samband med kommunindelningsreformen bortfalla, böra återgå till full tjänstgöring å sina folkskollärartjänster. I fråga om dessa överlärare föreligga knappast samma skäl som i fråga om distriktsöverlärare att reglera rätten till överlärararvode. I den mån de efter avgången ha rätt till arvode bör givetvis det nya skoldistriktet betala detta. Av praktiska skäl bör statsbidrag upphöra att utgå samtidigt som befattningen bortfaller. Dessa små statsbidrag ha knappast någon betydelse för kommunens ekonomi.

X. Distriktsöverlärarens tjänstgöring före indelningsändringens ikraftträdande. För att den blivande storkommunen skall kunna anlita sin blivande överlärare för förberedelsearbeten, bör överläraren tillsättas så snart som möjligt efter det folkskolestyrelse för det nya distriktet blivit vald. Förordnandet kan dock ej räknas löpa från tidigare tidpunkt än indelningsändringens ikraftträdande. Överstyrelsen bör äga medgiva den nye överläraren nedsättning i undervisningsskyldigheten även före ikraftträdandet.

Statskontoret har ansett det icke erforderligt med den begränsning av nuvarande överlärarens rätt och skyldighet att övergå som omnämnts under I. Det under III. återgivna förslaget om anställande av två distriktsöverlärare har statskontoret avstyrkt. Skulle det likväl genomföras, syntes medgivande att anställa mer än en distriktsöverlärare böra tidsbegränsas och undervisningsskyldigheten böra bestämmas till lägst maximiantalet timmar i respektive grupp. Minimiarvodet till avgående överlärare med fastare anställning (jfr VIII) har statskontoret ansett böra bestämmas av Kungl. Maj:t. Förflyttning av dylik distriktsöverlärare till annat distrikt borde övervägas. Vidare har statskontoret ansett den under X. avsedda nedsättningen av undervisningsskyldigheten endast böra gälla distrikt, inom vilket nu ej finnes skolledare.

Statens lönenämnd har i stort sett icke framställt erinran mot skolöverstyrelsens förslag.

Statens pensionsanstalt har anslutit sig till vad överstyrelsen föreslagit i pensionshänseende.

Departementschefen. Såsom skolöverstyrelsen framhållit medför den stora kommunindelningsreformen i fråga om folkskolans överlärarorganisation vissa problem, som måste lösas. Det gäller främst att reglera befintliga distriktsöverlärarens ställning, då deras skoldistrikt uppgå i nybildade eller vidgade skoldistrikt. I de flesta fall kan distriktsöverlärare övergå till motsvarande befattning i det nya skoldistriktet. Om befintlig distriktsöverlärare icke kan eller icke lämpligen bör bli distriktsöverlärare i det nya skoldistriktet, bör enligt skolöverstyrelsens mening a n t i n g e n två distriktsöverlärarbefattningar övergångsvis få vara inrättade i det nya skoldistriktet, vilket dock endast bör ske i undantagsfall, e l l e r distriktsöverläraren avgå, vilket bör bli vanligare. I båda fallen uppstå vissa spörsmål rörande överlärararvode, undervisningsskyldighet, pensionsrätt och statsbidrag. Vi-

dare har skolöverstyrelsen ansett böra avgöras, huruvida »övergångsöverlärare» (d. v. s. överlärare, som nu övergångsvis kvarstår i skoldistrikt med mindre än tio läraravdelningar) bör bibehållas vid sina förmåner och om statsbidrag i fortsättningen bör utgå för sådan överlärare. Skolöverstyrelsen har vidare föreslagit, att undervisningsskyldigheten skulle kunna nedsättas för distriktsöverlärare i nytt skoldistrikt redan innan reformen trätt i kraft.

Regleringen av här berörda spörsmål torde i vissa fall kunna ske i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Då det icke rör sig om något större antal fall och speciella hänsyn ibland måste tagas, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i uppkommande frågor av förevarande slag. Vad jag sålunda förordat torde böra gälla också andra ändringar av skoldistriktsindelningen än de, som äga samband med kommunindelningsreformen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att Kungl. Maj:t må efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall meddela beslut rörande folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—4 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. v. Krusenstjerna.
